

Esej o Sv. Duhu

Sveti Duh Kristusov namestnik na zemlji

III - Sveti Duh posrednik Kristusovega duhovniškega udejstvovanja

B - Posredništvo Svetega Duha pri posvečevanju po zakramentih

nadaljevanje

6 - Udejstvovanje Svetega Duha pri zakramentu sprave

Po navodilih konstitucije o svetem bogoslužju 2. vatikanskega koncila, po katerih »naj se obred in obrazci spovedovanja tako spremenijo, da bodo jasneje izražali naravo in učinek zakramenta« (čl. 72), je Kongregacija za bogoslužje leta 1973 izdala Navodila o spravi grešnikov, kjer je med drugim znova uvedla bistveni obred polaganja rok: »Po spokornikovi molitvi duhovnik **stegne roke ali vsaj desnico** nad spokornikovo glavo in izgovarja besedilo odveze.« To besedilo, ki je prej bilo bolj pravnega značaja, še posebej omenja Svetega Duha, in sedaj pove, »da spokornikova sprava izhaja iz Očetovega usmiljenja; kaže na povezanost, ki je med grešnikovo spravo in Kristusovo velikonočno skrivnostjo; **poudarja vlogo Svetega Duha pri odpuščanju grehov**: končno opozarja na cerkvenostni vidik zakramenta pokore.«* Obred polaganja rok temelji na opominu sv. Pavla Timoteju (1Tim 5,20.22), ki temu svojemu učencu in mlademu voditelju krščanske skupnosti priporoča, »da tiste, ki grešijo, pokara pred vsemi, da bodo tudi drugi v strahu,« in ga opozarja: »Na nikogar hitro ne polagaj rok in ne udeležuj se tujih grehov.« Tu ne gre za posvečevanje službi Cerkvi, ki nima nobene zveze s tujimi grehi, ampak za pravni obred. Tako so tudi razumeli ta opomin teologi od 3. stoletja dalje (*Didascalia Apostolorum*) pa vse do 13. stoletja (Obrednik za škofe Viljema Duranda).** Polaganje rok pa je pri zakramentih vedno znamenje poverjenišтва poslanstva, pri spravi torej oživljanja in pomlajevanja bodisi krstnega splošnega svečeništva, bodisi posebnega duhovniškega ali diakonskega

poslanstva v prid Cerkev, bodisi zakonskega poslanstva za gradnjo domače cerkve, bodisi poslanstva bolnikov. To se, na primer, prakticira tako v Rimu kakor tudi drugod pri obredih skupinske sprave, tako da se verniki, potem, ko so se posamič spovedali ne v spovednici ampak v zadnjih klopih in jim je z iztegnjeno roko spovednik znova javno poveril njihovo poslanstvo in podelil odvezo, podajajo h glavnemu oltarju, kjer jim župnik podeljuje še znamenje miru.***

*Glej Rimski Obrednik, *Sveta Pokora*. Obred sprave, Ljubljana 1976, št. 19 str. 12.

**Glej *Didascalie Apostolorum* 5-6 pogl., v nemški parafrazi sirskega izvirnika Franca Ks. Funka, *Die Apostolische Konstitutionen*, Rottenburg 1891, str. 30-31; povzeto tudi v *Constitutiones apostolicae* 2. knj. pogl. 12-18 (PG 1, 614-634). Prim. Adrien Nocent OSB, *II sacramento della penitenza e dellariconciliazione*, v "Anamnesis" 3/1 (1986) str. 143-149. 158-159; Zoltan Alszeghi SJ, *Confessione dei peccati*, v "Nuovo dizionario di teologia", Alba 1977, str. 168.

***Glede posameznih spovedi naj omenimo, da imajo v svetišču na Stari Gori (Castelmonte) kar 10 novih spovednic brez pregraje in brez rešetk, in eno samo z rešetko. Drugod po Sloveniji na splošno rešetke še ne dopuščajo vidnega polaganja rok.

Ostali deli, kakor izpoved grehov, navodila za spokorna dela in druge duhovne spodbude so se dolga stoletja smatrali samo kot priprava na vrnitev poslanstva, in so se prepuščala tudi diakonom (sv. Ciprijan), ali starejšim redovnikom, ki niso bili duhovniki.* Sveti Frančišek je na smrtni postelji delil odvezo grehov svojim sobratom, čeprav ni bil takrat ne predstojnik ne duhovnik, ampak samo diakon. Seveda moramo imeti pred očmi, da beseda "odveza" ne pomeni vedno sodno odločbo, ampak je lahko tudi samo prošnja k nebeškemu Očetu, da te grehe odpusti; taka je na primer odveza, ki jo duhovnik dandanes deli v začetku maše. Spovedniki tudi radi pozabljajo, da bi na splošno otrokom, ki imajo samo tako imenovane male ali odpustljive grehe, morali dati samo blagoslov, ne pa sodno odločbo s pokoro za kaznen. Tudi starejšim osebam, ki prihajajo samo po tolažbo svojih nadlog, bi se lahko priporočilo, da gredo k zdravnicam, ki so študirale teologijo in psihiatrijo, vsaj v večjih mestih, saj v manjših naseljih še vedno ostaja župnik kot najbolj poceni psihiater.

*Glej Nocent, *II sacramento della penitenza*, str. 160-187; Ciprian, *3 Mz* 11,2 (cit. Nocent, str. 162); Bruno Korošak, *Nekaj misli o zakramentih*, v "Poročila slov. franč. province sv. Križa" 57, 2003 št. 1, str. 33, št. 2, str. 50-52.

Posebno vlogo ima Sveti Duh tudi pri odpravljanju zlih učinkov nekaterih grehov, kot na primer škode pohujševanja vernikov z modernimi sredstvi javnega

obveščanja: brez posebne pomoči Svetega Duha v dušah tistih, ki so bili tako pohujšani, spokorjenec ne bi nikoli mogel popraviti škode, ki jo je prizadel večkrat povsem nedolžnim žrtvam, ki jo je pa dolžan poravnati.

O tej škodi precej jasno govori novi *Katekizem katoliške Cerkve*, ki najprej v členih 1440, 1441 in 1444 opozarja, da nekateri grehi prizadevajo tudi škodo cerkvenim skupnostim:

»Greh je predvsem **žalitev Boga**, prelom občestva z njim. Hkrati prizadene **škodo** občestvu s Cerkvijo.

Zato spreobrnjenje prinaša hkrati božje odpuščanje in spravo s Cerkvijo, kar liturgično izraža in udejanja zakrament pokore in sprave.

Bog edini odpušča grehe (prim. Mr 2, 7) [...]. Ko Jezus napravi svoje apostole deležne svoje oblasti odpuščati grehe, jim daje tudi oblast spraviti grešnike s Cerkvijo.«

Posebej še v čl. 2284-2285 omenja škodo, povzročeno s pohujšanjem:

»Pohujšanje je ravnanje ali vedenje, ki druge napeljuje, naj delajo slabo. Tisti, ki pohujšuje, naredi iz sebe skušnjavca svojega bližnjega. Škoduje kreposti in poštenosti; potegniti more brata v duhovno smrt. Pohujšanje predstavlja veliko krivdo, če z dejanjem ali opustitvijo drugega preišljeno zapelje v veliko pregreho. Pohujšanje dobi posebno težo zaradi avtoritete tistih, ki ga povzročijo, ali slabosti tistih, ki mu podležejo. Navdihnilo je našemu Gospodu naslednjo sodbo: »Kdor pohujša enega od teh malih, ki vame verujejo, bi bilo zanj bolje, da mu obesijo mlinski kamen na vrat in se potopi v globino morja« (Mt 18,6).

Katekizem pa naznačuje tudi korenine, iz katerih se razrašča tolikšna perverznost pohujševalcev, namreč sedem najbolj razširjenih strasti, ki se kot zli duh polastijo človeka in ga vodijo do tega, daje pripravljen dati tudi svoje življenje ne več za Boga, ki je edini gospodar nad življenjem, ampak za nekega "voditelja", za neko "ideologijo", za kopicenje oboževanega "denarja", tudi v škodo drugih (prim. Lk 16,9.13), za nabavo in uživanje mamil (prim. Flp 3,19), za spolno izživiljanje, za izvajanje nasilnosti, za obrekovanje in klevetanje, ki izhaja iz zahrbtne zavisti, za versko indi-ferentnost in molčečno zaščito tistih, ki zlo počenjajo (prim. št. 1866, 1869).

Katekizem opozarja tudi na »odgovornost ki jo imamo pri grehih, ki jih storijo drugi, kadar pri njih sodelujemo tako, da se jih neposredno in hote udeležimo, tako da jih ukažemo, svetujemo, hvalimo ali zagovarjamo, tako da jih ne odkrijemo ali jih ne preprečimo, kadar smo to dolžni storiti, in tako, da ščitimo tiste, ki delajo zlo. Tako napravi greh ljudi za sokrivce drug drugega, stori, da vladajo med njimi poželenje, nasilje in krivičnost.«*

**Katekizem katoliške Cerkve*, št. 1868-1869. Isto je učil Baraga, ko je priporočal grešnikom, da si vest izprašajo tudi o 'tujih grehih', ki so: »h grehu svetovati... drugim grešiti veleti... v drugih grehe privoliti... druge h grehu napeljevati... drugih grehe hvaliti... h grehu molčati... grehe spregledati... grehov se udeležiti... grehe zagovarjati.« Prim. *Dušna paša*, Ljubljana 1830, 122-126.

Oglejmo si sedaj še razne stopnje škode, ki jo greh povzroča cerkvenim skupnostim.

Cerkev lahko gledamo iz ozkega vidika družine, ki se že v starih časih imenuje "domača Cerkev" (glej *Katekizem* št. 1656-1657), potem v širšem obsegu kot farno občestvo, ter končno kot narodno Cerkev, porazdeljeno v več škofij.

a - V domači Cerkvi naj bi se »na prednostni način uveljavljalo krstno duhovništvo družinskega očeta in matere« (*Katekizem*, št. 1657). V praksi pa dandanes niso redki slučaji, ko otroci, kakor zatrjuje psiholog p. Christian Gostečnik, postajajo »žrtve družinskih zapletov, ker konfliktni odnosi staršev neizogibno vplivajo na razvoj in duhovno ter psihično rast otrok.«

Zlo, ki je že povzročeno, ima lahko katastrofalne posledice za prihajajoče generacije. Družina namreč ni samo neke vrste socialni sistem, ampak vsebuje strogo določene zakone, ki zahtevajo skrbno vzgojo otrok, brezpogojno ljubezen, spoštovanje staršev in zavezujoč odnos med člani družine.* Iz teh konfliktnih odnosov izvira tudi grda navada preklinjanja, in kadar na primer oče pred otroki preklinja, jim zelo škodi, posebno še, ker se njegove kletvice globoko vtisnejo v srca mladih, ki jih potem ne morejo več pozabiti. Vso to škodo je treba po dobri spovedi popraviti in spovednik ponavadi spovedancu naloži posebno kazen, pokoro, ki obstoji v molitvi, v prostovoljnih odpovedih itn. Kakor lepo razlaga pater Gostečnik, »molitev prinese v družino zdravilno moč s tem, ko družina odpre prostor za skrivnost in pripravljenost, da si pusti pomagati. Kristus je prevzel naše grehe in zanje opravil spravno daritev ter obljubil prihod Svetega

Duha, ki lahko dokončno ozdravi naš spomin in prinese zdravilno odrešenjsko moč dolгим obdobjem brezupnega trpljenja... Vključitev v Kristusov milostni proces odrešenja s tem v polnosti omogoča dokončno spravo in razrešitev konfliktnih, nerazrešenih in grešnih vsebin, ki zahtevajo spravo.«**

*Prim. Christian Gostečnik OFM, *Srečal sem svojo družino*, Ljubljana 1999, 302.

**Prav tam, 303.

b - Bolj pogosta je škoda, ki si jo farani med seboj povzročajo s pohujšanjem. To škodo mora grešnik popraviti tako, da se poleg spovedi tudi izven nje spravi s farno cerkveno skupnostjo, in v kolikor škode ne more več povsem popraviti, opravi razne molitve in spokorna dela, katerim so pridruženi odpustki. Župnik pa naj s farani opravi tudi skupne spravne pobožnosti v ta namen in v upanju, da bo Sveti Duh omilil ali izničil vse posledice pohujšljivih dejanj.

Že sv. Pavel večkrat zabičuje cerkvenim občestvom, da se morajo odločno upirati vsakemu vplivu pohujšanja, onemogočati pohujševalcem njihovo škodljivo udejstvovanje (prim. 1 Kor 5, 1-13), prositi Boga, da njihov vpliv omeji ali popolnoma nevtralizira, moliti za njihovo spreobrnjenje in jih po spreobrnjenju obdati z bratsko ljubeznijo (prim. 2 Kor 2, 3-11). Tudi javne pokore so v prvih stoletjih pomagale popraviti pohujšanje pred farnimi skupnostmi že s samim zgledom spokorjencev.

c - Na splošno rečeno, zla dejanja, ki bi lahko pohujšljivo vplivala na vernike cele škofije ali celega naroda, so bila v preteklosti manj obravnavana, ker takrat še niso poznali današnjih sredstev množičnega družbenega obveščanja. Po starem in novem Zakoniku cerkvenega prava se k pohujšanjem, prizadetim vsej škofiji ali celo več škofijam, prištevajo vsa tista grešna dejanja, ki jim cerkveni zakonik dodaja posebno cerkveno kazen; taka kazniva dejanja zagreši na primer, kdor javno zapusti katoliško vero in izpoveduje ateistični mesianizem (glej kan. 2314 starega in kan. 1364 novega Zakonika); prav tako, »kdor na javnem prostoru v govoru, v pisanju, razširjenem v javnosti, ali uporabljajoč sredstva družbenega obveščanja bogokletno nastopi ali hudo žali npravnost ali se žaljivo izraža glede vere in Cerkve ali zbuja sovraštvo ali prezir« (kan. 1369); nadalje kazniva dejanja proti cerkvenim oblastem, kakor na primer »kdor javno zbuja mržnjo ali sovraštvo podrejenih proti apostolskemu sedežu ali krajevnemu škofu zaradi takega dejanja cerkvenih oblasti ali službe, ali podrejene poziva k nepokorščini do njiju« (kan. 1373), ali tisti, ki ovira »zakonito rabo cerkvenih dobrin ali drugega cerkvenega

premoženja« (kan. 1375); naposled še kazniva dejanja proti človeškemu življenju in svobodi, kot »kdor zagreši umor, človeka s silo ali zvijačo ugrabi, zadržuje, pohabi ali hudo rani« (kan. 1397), ali kdor v dnevnem časopisju zagovarja odpravo plodu (kan. 1398). *Katekizem katoliške Cerkve* v št 2286 navaja še huda pohujšanja, ki bi jih bilo dobro prepovedati pod posebnimi kaznimi, namreč političnih oblastnikov ali parlamentarcev, »ki postavljajo zakone ali takšne družbene strukture, ki vodijo k propadanju nravi in kvarjenju religioznega življenja, ali k takim družbenim razmeram, ki prostovoljno ali neprostovoljno otežujejo ali praktično onemogočajo krščansko ravnanje, ki se sklada z zapovedmi;« še huje pa je, kadar državne oblasti »ponarejajo resnico, izvajajo s sredstvi obveščanja politično gospostvo nad javnim mnenjem, manipulirajo z obtoženimi in pričami javnih procesov« (št. 2499). Za take pohujševalce, v kolikor se kot posamezniki sploh zavedajo svojih pregreh, obstaja možnost, da se v Rimu ali Sveti deželi ali na kakšni znani božji poti* spovejo pri pooblaščenem spovedniku, ki jim svetuje, kako bi se dalo povzročeno škodo najbolje popraviti, jim naloži posebno pokoro, kot na primer miloščine v korist ubogim, pomoč karitativnim združenjem za zapuščene otroke in ostarele, osebno sodelovanje pri prostovoljnih akcijah vsem pomoči potrebnim v raznih nesrečah, itn.** Od teh spovednikov lahko prejmejo tudi popolni odpustek v prvotnem pomenu besede, to je odpuščanje cerkvenih kazni, in s tem tudi ponovno pridobitev izgubljenih pravic sodelovanja pri zakramentalnem življenju skupnosti, kakor na primer biti za krstnega ali birmanskega botra, za poročno pričo, itn.; postati znova deležen odpustkov v širšem pomenu ter javnih in ne samo zasebnih prošenj in molitev cerkvenih občestev. Vendar bo večkrat škoda, ki so jo prizadeli širši cerkveni skupnosti, tako velika, daje ne bodo mogli več popraviti z običajnimi spokornimi sredstvi. Samo Kristus z milostjo svojega Duha lahko izniči ali omili zle posledice množičnega družbenega pohujšanja.***

*Prim. Pogoji za pridobitev jubilejnega odpustka, dodani k buli Janeza Pavla II., *Skrivnost učlovečenja*, 29. nov. 1998 (Cerkveni dokumenti 79), 27.

**Prim. Comitato naz. per il grande Giubileo 2000, *II dono delVindulgenza*, Milano 1999, str. 37.

***Odveza v začetku maše sicer odpušča grehe, katerim je pridruženo manjše pohujšanje, če vernik zmoli kakšno molitev obdarjeno s popolnim odpustkom, ne vrača pa raznih milosti Sv. Duha združenimi s poslanstvi, in zato se tudi ne podeljuje s polaganjem rok. Isto samo po sebi velja tudi za skupne odveze več spokornikov brez osebne spovedi. Prim. Korošak, *Nekaj misli o zakramentih*, 2. del. - Že v srednjem veku so se cerkveni učitelji spraševali, zakaj bi moral duhovnik, ki je smrtno grešil, pa mu je Bog greh odpustil po popolnem kesanju in sme že pred

spovedjo maševati, pozneje iti še k spovedi. Sprava je tudi povrnitev duhovniškega poslanstva, združenega s posebno pomočjo Svetega Duha; tega poslanstva si pa duhovnik ne more podeljevati sam. Prim. novi Katekizem št. 1457.